

O‘ZBEKISTONDA SMT BO‘YICHA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISLOHOTLAR VA ISTIQBOLLAR**Ibroximov Sanjarbek oybek o‘g‘li**

mustaqil tadqiqotchi.

Xakimov Dilmurod Valijon o‘g‘li

Toshkent davlat agrar universiteti “Qishloq xo‘jaligi biotexnologiyasi, standartlashtirish va sertifikatlash” kafedrası dotsenti t.f.f.d. (PhD).

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15400861>

Annotatsiya. Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasida sifat menejment tizimlarini (SMT) joriy etish va rivojlantirish yo‘nalishida amalga oshirilayotgan asosiy islohotlar, me‘yoriy-huquqiy baza, institutsional tuzilmalar faoliyati, sohaning raqamlashtirilishi hamda xalqaro standartlarga muvofiqlashtirish masalalari tahlil etilgan. Maqolada PQ–4477, PF–60, VMQ–61 sonli qarorlar asosida SMT bo‘yicha milliy siyosat va uning iqtisodiy samaradorligi yoritilgan. Shuningdek, SMT tizimlarining oziq-ovqat, yengil sanoat, farmatsevtika, avtomobilsozlik va boshqa tarmoqlarda joriy etilishi, xalqaro tajribalar bilan solishtirish orqali baholangan. Muallif tomonidan SMTning raqamlashtirilishi, kadrlar tayyorlash, ISO standartlari asosidagi auditoriatsiya jarayonlari, xalqaro hamkorlik va mavjud muammolar hamda istiqbollar batafsil tahlil qilingan. Tadqiqot yakunida SMT orqali milliy mahsulotlarning sifatini oshirish, eksport salohiyatini kengaytirish va sifat madaniyatini rivojlantirish bo‘yicha takliflar ilgari surilgan.

Kalit so‘zlar: sifat menejment tizimi (SMT), ISO 9001, islohotlar, standartlashtirish, sertifikatlashtirish, xalqaro tajriba, raqamlashtirish, eksport salohiyati, sifat madaniyati, xalqaro standartlar, metrologiya, xalqaro hamkorlik, auditoriatsiya, innovatsion boshqaruv.

Kirish

O‘zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishganidan so‘ng o‘z oldiga rivojlangan davlatlar qatoriga qo‘shilish, fuqarolarning farovon hayotini ta‘minlash va raqobatbardosh iqtisodiyotni barpo etish kabi yuksak maqsadlarni qo‘ydi. Bu maqsadga erishishda muhim vositalardan biri sifatida sifat menejment tizimlarini (SMT) takomillashtirish va zamon talablari asosida joriy etish zarurati yuzaga keldi.

Zero, jahon miqyosida tan olingan ISO 9001, ISO 22000, ISO 14001, ISO 45001 singari xalqaro standartlar bozor iqtisodiyoti sharoitida korxona va tashkilotlarning samarali faoliyat yuritishi, mahsulot va xizmatlar sifatining kafolatlanishi hamda iste‘molchi ishonchining ortishida hal qiluvchi o‘rin tutadi.

Mamlakatimizda keyingi yillarda ushbu yo‘nalishda tub islohotlar amalga oshirilmoqda.

Ayniqsa, 2017–2021 va 2022–2026 yillarga mo‘ljallangan Harakatlar strategiyasi hamda Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi doirasida qabul qilingan huquqiy-me‘yoriy hujjatlar SMT sohasini kompleks rivojlantirish uchun mustahkam asos yaratdi.

Xususan, Prezidentning 2019 yil 19 noyabrdagi PQ–4477-sonli qarori ("Mahsulotlar, xizmatlar va menejment tizimlarini sertifikatlashtirish tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida") mamlakatda sifat menejment tizimlarini xalqaro standartlarga muvofiqlashtirish, "O‘zstandart" agentligining faoliyatini optimallashtirish, ichki bozorni sifatsiz mahsulotlardan himoya qilishda muhim burilish nuqtasi bo‘ldi.

Shuningdek, 2021 yil 26 oktabrdagi PQ–5254-sonli qaror bilan O‘zbekistonda mahsulot sifatini nazorat qilish, standartlashtirish va metrologiya sohalarini raqamlashtirish, elektron

sertifikatlashtirish tizimini joriy etish, ISO va boshqa xalqaro standartlar asosida milliy standartlar bazasini kengaytirish choralari belgilandi. Mazkur hujjat asosida respublika bo'ylab 300 dan ortiq korxonada SMT tizimlarini joriy etish bo'yicha pilot dasturlar ishga tushirildi.

Ayniqsa, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan 2022 yil 28 yanvarda imzolangan PF-60-sonli farmon – "Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi" SMT sohasini ham qamrab olgan holda, iqtisodiyotni liberallashtirish, tadbirkorlik subyektlarini qo'llab-quvvatlash, mahalliy mahsulotlarning raqobatbardoshligini oshirishni asosiy ustuvor yo'nalish sifatida belgiladi. Bu esa sifat madaniyatini rivojlantirish, korxona ichki boshqaruvini takomillashtirish va eksport salohiyatini kengaytirish uchun yangi imkoniyatlar ochdi.

Shu bilan birga, 2023 yil 13 fevralda Vazirlar Mahkamasining 61-sonli qarori bilan "O'zbekiston Respublikasida xalqaro standartlashtirish tizimlarini joriy etish dasturi" tasdiqlandi. Dasturga muvofiq, 2023–2025 yillar oralig'ida 700 dan ortiq xalqaro ISO standartlari milliyalashtiriladi, 1000 ga yaqin mahsulot va xizmatlar xalqaro sertifikatlariga ega bo'lishi rejalashtirilgan. Ushbu qaror SMTni rivojlantirishda davlat siyosatining dolzarbligini yana bir bor tasdiqlaydi.

Amaliy jihatdan qaralganda, 2020 yildan boshlab "O'zstandart" agentligi negizida Xalqaro standartlashtirish instituti tashkil etilib, u orqali ISO, IEC, Codex Alimentarius kabi tashkilotlar bilan hamkorlikda o'zbek tilida standartlar tarjimasi, mutaxassislar tayyorlash, auditoriatsiya tizimlarini joriy qilish bo'yicha loyihalar boshlab yuborildi.

Mahsulotlar va xizmatlar sifati, xavfsizligi va izchilligini ta'minlashda muhim omillardan biri bu sifat menejmenti tizimlarini raqamlashtirishdir. Shu maqsadda E-sertifikat (elektron sertifikatlashtirish) tizimi joriy etilib, yuridik shaxslar va ishlab chiqaruvchilar uchun ISO 9001, ISO 22000 kabi sertifikatlarni olish jarayoni soddalashtirildi. Endilikda ko'plab tarmoqlarda sertifikatlashtirish jarayonlari onlayn rejimda, shaffoflik va tezlik asosida amalga oshirilmoqda.

Albatta, SMT tizimlarining amaliy samarasi faqat yirik sanoat korxonalari emas, balki kichik va o'rta biznes subyektlarida ham joriy qilinayotgani bilan ahamiyatlidir. Masalan, 2023 yil davomida Toshkent viloyati, Andijon, Samarqand va Qashqadaryo viloyatlarida joylashgan o'rta ishlab chiqarish korxonalarida ISO 9001 va ISO 14001 tizimlari asosida sifat auditi o'tkazilgan va mahsulot sifat ko'rsatkichlari 18–25% gacha yaxshilangan.

Bundan tashqari, O'zbekistonda Halol standartlari asosida mahsulot ishlab chiqarishni rag'batlantirish bo'yicha ham tizimli chora-tadbirlar ko'rilmogda. O'zbekiston musulmonlar idorasi, "Halol" sertifikat markazi va Texnik jihatdan tartibga solish agentligi tomonidan oziq-ovqat sanoatida Halol talablariga javob beruvchi mahsulotlar ro'yxati shakllantirilmoqda. Bu esa eksport bozorlarini (Turkiya, Indoneziya, Yaqin Sharq) kengaytirishda muhim o'rin tutadi.

Bugungi kunga kelib, SMT nafaqat korxona samaradorligini oshirishda, balki ekologik xavfsizlik, mehnat muhofazasi, oziq-ovqat xavfsizligi, raqamli boshqaruv, energiya menejmenti kabi zamonaviy ehtiyojlarga javob beruvchi integratsiyalashgan tizim sifatida shakllanmoqda. Shunga mos ravishda, ISO 50001 (energiyani boshqarish), ISO 45001 (mehnat xavfsizligi), ISO 37001 (korruptsiyaga qarshi boshqaruv tizimi) kabi tizimlar bosqichma-bosqich joriy etilmoqda.

SMTning zamonaviy ahamiyati va xalqaro tajribalar

Global iqtisodiyotda tovarlar va xizmatlar bozori tobora kengayib borar ekan, korxonalar oldida eng asosiy strategik vazifalardan biri — sifatni boshqarishning samarali tizimini yaratish masalasi turibdi. Sifat menejment tizimi (SMT) bugungi kunda nafaqat ishlab chiqarish korxonalarida, balki xizmat ko'rsatish, transport, sog'liqni saqlash, ta'lim va hatto davlat boshqaruvi sohalarida ham keng qo'llanilmoqda.

Uning asosiy vazifasi — mahsulot yoki xizmatning hayotiy sikli davomida sifatga ta'sir qiluvchi barcha omillarni nazorat qilish, risklarni boshqarish, iste'molchi ehtiyojlarini qondirish va raqobatbardoshlikni ta'minlashdir.

Zamonaviy sanoat va xizmat ko'rsatish muhitida ISO 9001:2015 standarti asosida shakllantirilgan sifat menejment tizimi samaradorlik, barqarorlik va innovatsion yondashuvlarni ilgari suruvchi omilga aylangan. Bu standart mahsulot va xizmatlar sifatini boshqarishda tizimli yondashuvni, menejmentning ishtirokini, jarayonlararo uyg'unlikni va doimiy takomillashtirishni talab qiladi.

Shu nuqtayi nazardan SMT:

- tashkilotlar uchun strategik boshqaruv vositasi bo'lib xizmat qiladi;
- xavfarni aniqlash va oldini olish imkonini beradi;
- tashqi bozorlarda ishonchli obro' orttiradi;
- ichki jarayonlarni muvofiqlashtirish va resurslardan oqilona foydalanishni ta'minlaydi.

Bugungi kunda SMT kontsepsiyasi kengayib borib, integratsiyalashgan menejment tizimlari (IMT) — masalan, ISO 9001 (sifat), ISO 14001 (ekologiya), ISO 45001 (mehnat muhofazasi), ISO 22000 (oziq-ovqat xavfsizligi), ISO 50001 (energiya samaradorligi) singari tizimlar bilan uyg'unlashgan holda qo'llanilmoqda. Bu esa tashkilotlarga bir vaqtning o'zida bir nechta sohada nazorat o'rnatishga yordam bermoqda.

Xalqaro SMT yondashuvlari va ilg'or tajribalarga quyidagi davlatlarni misol qilib ko'rsatish mumkin:

a) Yaponiya tajribasi – Kaizen va TQM falsafasi

Yaponiya SMT borasida dunyo yetakchilari qatorida turadi. Bu davlatda "Kaizen" falsafasi asosida uzluksiz takomillashtirish jarayoni yo'lga qo'yilgan. Shu bilan birga, TQM (Total Quality Management) yondashuvi butun tashkilotni sifatni oshirishga jalb etadi. Ishchilar sifatni yaxshilashda faol ishtirok etadi, boshqaruv esa ustuvorlikni sifat orqali aniqlaydi.

b) Germaniya – Industry 4.0 va SMT avtomatlashtiruv

Germaniyada SMT raqamli texnologiyalar bilan uyg'unlashgan. Industry 4.0 kontsepsiyasi asosida ishlab chiqarish jarayonlariga IoT, ERP, M2M kabi texnologiyalar kiritilib, sifat monitoringi avtomatik tarzda amalga oshirilmoqda. Bunda har bir bosqichdagi o'zgarish real vaqt rejimida kuzatiladi va SMT tizimlari orqali boshqariladi.

c) AQSh – Six Sigma va Lean yondashuvi

AQSh kompaniyalari, ayniqsa General Electric, Motorola, Ford, SMT doirasida Six Sigma tizimini keng joriy etgan. Bu yondashuv statistik metodlarga asoslangan bo'lib, mahsulotdagi nomuvofiqliklarni 3.4 ppm (millionda 3,4) darajagacha kamaytirishni maqsad qiladi. Shu bilan birga, Lean Production falsafasi orqali resurslar tejaladi, ortiqcha jarayonlar bartaraf etiladi.

d) Xitoy – eksport yo'naltirilgan SMT siyosati

Xitoy SMTni eksport strategiyasining ajralmas qismi sifatida qaraydi. Bu davlatda 2000 yillardan boshlab barcha eksport qilinuvchi mahsulotlar ISO 9001, ISO 14001 kabi sertifikatlariga ega bo'lishi majburiy etib belgilangan. Hozirgi kunda Xitoyda 400 mingdan ortiq korxonalar ISO 9001 sertifikatiga ega.

e) Evropa Ittifoqi – standartlashtirish va akkreditatsiya tarmog'i

Yevroittifoqda SMT Yevropa standartlashtirish qo'mitasi (CEN), akkreditatsiya bo'yicha EA va audit tashkilotlari orqali nazorat qilinadi. SMT tizimlarining faoliyati har yili milliy va transmilliy darajada audit qilinadi, bu esa tizimlarning shaffofligi va samaradorligini oshiradi.

3. SMT va barqaror rivojlanish maqsadlari (BRM)

Birlashgan Millatlar Tashkiloti tomonidan belgilangan 2030-yilgacha mo'ljallangan barqaror rivojlanish maqsadlari (SDG) doirasida sifat menejment tizimlari alohida o'rin tutadi.

Xususan:

- SDG 9 (Sanoat, innovatsiya va infratuzilma): SMT orqali innovatsion mahsulotlar va xizmatlar joriy qilinadi;
- SDG 12 (Mas'uliyatli iste'mol va ishlab chiqarish): SMT isrofgarchilikni kamaytirib, samaradorlikni oshiradi;
- SDG 8 (Munozaratli iqtisodiy o'sish va samarali bandlik): SMT ish o'rinlarini optimallashtiradi va mehnat unumdorligini oshiradi.

Yevropada EMAS (Eco-Management and Audit Scheme), Kanadada QMS-CERT, Yaponiyada JIS (Japan Industrial Standards) kabi milliy SMT dasturlari xalqaro talablarga asoslanib, BRMga xizmat qilmoqda.

ISO.org rasmiy ma'lumotlariga ko'ra (2024 yil yakunlariga ko'ra):

Dunyo bo'yicha ISO 9001 sertifikatiga ega tashkilotlar soni — 1,2 milliondan ortiq;

- ISO 14001 — 420 mingdan ortiq;
- ISO 22000 — 33 mingdan ortiq;
- ISO 45001 — 190 mingdan ortiq;

Har yili SMT bo'yicha xalqaro sertifikat oluvchi kompaniyalar soni o'rtacha 8–10% ga oshib bormoqda.

Bu ko'rsatkichlar SMT tizimlarining butun dunyoda dolzarbligini, korxona raqobatbardoshligi va samaradorligiga bevosita ta'sirini isbotlaydi.

Sifat menejment tizimi bugungi global iqtisodiyotda tashkilotlar uchun strategik resursga aylangan. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, SMT nafaqat mahsulot sifati, balki jarayonlarning muvofiqligi, iste'molchi ishonchi, ekologik barqarorlik va innovatsion taraqqiyotda ham hal qiluvchi ahamiyatga ega. O'zbekiston uchun ushbu tizimlarni xalqaro tajribalar asosida moslashtirish, raqamlashtirish va milliyashtirish zamon talabi bo'lib qolmoqda.

O'zbekistonda SMT bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgach, xalqaro iqtisodiy maydonda mustahkam o'rin egallash, milliy mahsulotlar raqobatbardoshligini oshirish va sanoatni barqaror rivojlantirish uchun turli islohotlarni amalga oshira boshladi. Ularning muhim yo'nalishlaridan biri sifatida sifat menejment tizimlarini (SMT) joriy qilish va xalqaro standartlarga muvofiqlashtirish hisoblanadi.

Sifat menejment tizimi bugungi kunda nafaqat mahsulotlar va xizmatlar sifatini ta'minlash, balki iste'molchilar manfaatlarini himoya qilish, eksport salohiyatini oshirish va resurslardan samarali foydalanish vositasi sifatida ham dolzarb ahamiyatga ega. Shu sababli O'zbekistonda SMTni joriy qilish va takomillashtirishga qaratilgan qator me'yoriy-huquqiy hujjatlar, institutsional islohotlar va strategik dasturlar amalga oshirilmoqda.

SMTni rivojlantirish borasida quyidagi asosiy normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilingan va amalda qo'llanilmoqda:

- PQ-4477-sonli Prezident qarori (2019 yil 19 noyabr): "Mahsulotlar, xizmatlar va menejment tizimlarini sertifikatlashtirish tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi ushbu hujjat SMT sohasida xalqaro standartlarni tatbiq etish, akkreditatsiya, metrologiya va sertifikatlashtirishni zamonaviylashtirish yo'nalishlarini belgilab berdi.

- PF-60-sonli Farmon (2022 yil 28 yanvar): “Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi”da sifat boshqaruvi sohasida raqamlashtirish, ilmiy yondashuv va xalqaro integratsiyani jadallashtirish vazifalari belgilandi.

- Vazirlar Mahkamasining 61-sonli qarori (2023 yil 13 fevral): “Xalqaro standartlashtirish tizimlarini joriy qilish bo‘yicha 2023–2025 yillar uchun dasturni tasdiqlash haqida”gi qaror milliy standartlar bazasini xalqaro ISO standartlariga moslashtirish, sanoat va qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini sertifikatlashni soddalashtirishni ko‘zda tutadi.

Bu hujjatlar doirasida mamlakatda SMT bo‘yicha milliy siyosat shakllantirilgan, milliy akkreditatsiya tizimi rivojlantirilgan, auditor va ekspertlarni tayyorlash mexanizmlari yo‘lga qo‘yilgan.

1-jadval

SMT sohasida islohotlarni amalga oshiruvchi asosiy organlar

Tashkilot nomi	Vazifalari
Texnik jixatdan tartibga solish agentligi	Milliy standartlarni ishlab chiqish, ISO standartlarini milliyalashtirish, korxonalarni sertifikatlash va akkreditatsiyalash
Texnik jihatdan tartibga solish ilmiy markazi	Ilmiy-metodik asoslarni ishlab chiqish, GOST va ISO standartlari mosligini ta‘minlash
Sertifikatlashtirish va inspeksiya markazlari	SMT joriy etuvchi korxonalarni baholash, tekshirish va xalqaro ekspertiza

2021–2024 yillar davomida bu tuzilmalar tomonidan 500 dan ortiq ISO 9001, 22000, 45001 tizimlari asosida sertifikatlar berilgan.

SMT tizimlari O‘zbekiston iqtisodiyotining bir qancha yetakchi tarmoqlarida joriy qilinmoqda:

- Oziq-ovqat sanoati: ISO 22000 va HACCP tizimlari asosida yirik korxonalar, jumladan “O‘zbekoziqovqatxolding” tarkibidagi kompaniyalar mahsulot xavfsizligini ta‘minlash tizimlarini ishlab chiqqan.

- Yengil sanoat: “Uztex”, “BCT Cluster”, “Indorama Kokand Textile” korxonalarida ISO 9001 asosida sifat tizimi joriy etilgan bo‘lib, eksport salohiyati oshgan.

- Farmatsevtika sanoati: ISO 13485 va GMP tizimlari asosida dori vositalari ishlab chiqaruvchi 30 dan ortiq korxonalar xalqaro talablar asosida sertifikatlangan.

- Avtomobilsozlik va elektrotexnika: “UzAuto Motors”, “Artel”, “AKFA Group” korxonalari SMT orqali ishlab chiqarish samaradorligini oshirib, logistika va xizmat ko‘rsatishni standartlashtirgan.

SMT doirasida raqamli transformatsiya jarayonlari ham jadallik bilan olib borilmoqda. Jumladan:

- E-sertifikatlashtirish tizimi orqali SMT hujjatlarini onlayn olish imkoniyati yaratildi;

- “Halol” standartlarini QR-kodlash orqali iste‘molchilarning ishonchini oshirish choralari ko‘rilmoqda;

- ERP tizimlari (SAP, 1C, Oracle) yordamida ishlab chiqarish, sifat nazorati, ichki audit jarayonlari avtomatlashtirilmoqda.

2023 yilda 180 dan ortiq korxonada raqamli sifat monitoringi joriy qilingan bo‘lib, bu ularning ichki nazorat imkoniyatlarini 35–40% gacha oshirgan.

Sifat menejmenti sohasidagi islohotlarning muhim jihatlaridan biri bu kadrlar salohiyatini oshirishdir. O‘zbekistonning ko‘plab oliy ta‘lim muassasalarida (TDAU, TDTU, ADTI) “Sifat

menejmenti”, “Metrologiya va standartlashtirish” kabi yo‘nalishlar tashkil etildi. Har yili minglab talabalar:

- ISO 9001 va 14001 bo‘yicha amaliy ko‘nikmalarni o‘zlashtirmoqda;
- Xalqaro auditor va ekspert sifatida malaka olish uchun tayyorgarlikdan o‘tmoqda;
- Chet elda qisqa muddatli stajirovkalarda ishtirok etmoqda (Xitoy, Turkiya, Rossiya, Germaniya).

Bundan tashqari, Texnik jixatdan tartibga solish agentligi va Germaniyaning GIZ tashkiloti hamkorligida tashkil etilgan trening markazlarida so‘nggi uch yilda 3000 dan ortiq mutaxassis malakasini oshirgan.

2-jadval

Statistik natijalar

Ko‘rsatkich	2020	2024
ISO 9001 sertifikatiga ega korxonalar soni	320	780
ISO 22000 bo‘yicha sertifikat olgan korxonalar	110	265
Mahalliyashtirilgan ISO standartlar soni	310	860
SMT bo‘yicha tayyorlangan mutaxassislar	1200	3800

Bu raqamlar sohaning kengayib borayotganini va SMT siyosatining amaliy samarasini ko‘rsatadi.

O‘zbekiston SMT sohasini rivojlantirish borasida izchil va kompleks islohotlarni amalga oshirmoqda. Me‘yoriy-huquqiy asoslarning kuchaytirilishi, xalqaro standartlarga moslashtirish, raqamlashtirish, sektorlar kesimida tizimli joriy etish, xalqaro hamkorlik va kadrlar salohiyatini oshirish — ularning barchasi sifat madaniyatining shakllanishi va milliy mahsulotlarning raqobatbardoshligini ta‘minlashga xizmat qilmoqda. Keyingi yillarda bu tizim orqali O‘zbekiston sanoatida barqaror rivojlanish va xalqaro integratsiya kuchayishi kutilmoqda.

Xulosa

O‘zbekiston Respublikasida sifat menejment tizimlarini (SMT) joriy etish va rivojlantirish borasida so‘nggi yillarda amalga oshirilgan islohotlar chuqur tizimli va istiqbolli xususiyat kasb etmoqda. Bunda asosiy e‘tibor — raqobatbardosh, xavfsiz va xalqaro talabga javob beradigan mahsulotlar ishlab chiqarishga qaratilmoqda. SMT nafaqat ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish va mahsulot sifatini ta‘minlash, balki butun boshqaruv tizimining samaradorligini oshirish, iste‘molchilar ishonchini mustahkamlash va xalqaro bozorlarga chiqishni osonlashtirishda muhim omil bo‘lib xizmat qilmoqda.

Prezident qarorlari, hukumat dasturlari va tegishli vazirlik va agentliklar faoliyati doirasida SMT bo‘yicha keng ko‘lamli normativ-huquqiy baza shakllantirildi. Jumladan, PQ–4477-son, PQ–5254-sonli qarorlar, PF–60-sonli farmon hamda Vazirlar Mahkamasining 61-sonli qarori orqali SMTni milliy miqyosda joriy etish, raqamlashtirish, akkreditatsiyalash, ekspert tayyorlash va xalqaro integratsiyani kuchaytirish yo‘nalishlari belgilab berildi.

Bugungi kunda O‘zbekistonda ISO 9001, ISO 22000, ISO 14001, ISO 45001 kabi xalqaro standartlar asosida ishlab turgan korxonalar soni izchil ortib bormoqda. Oziq-ovqat, yengil sanoat, avtomobilsozlik, farmatsevtika, qurilish kabi tarmoqlarda sifat menejment tizimlarining joriy qilinishi ishlab chiqarish samaradorligini 20–40 foizgacha oshirishga, ichki va tashqi bozorlarda mahsulot raqobatbardoshligini kuchaytirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, “Halol” standartlari, E-sertifikatlash tizimi, elektron audit platformalari orqali raqamli SMT mexanizmlari ham izchil rivojlanmoqda.

SMTning muvaffaqiyatli ishlashi uchun malakali kadrlar, o'quv dasturlar va ilmiy-metodik yondashuvlar muhim o'rin tutadi. Shu maqsadda yurtimizdagi oliy ta'lim muassasalarida "Sifat menejmenti", "Metrologiya va standartlashtirish" kabi yo'nalishlarda maxsus fanlar joriy etilmoqda, xorijiy tashkilotlar bilan hamkorlikda trening va stajirovkalar o'tkazilmoqda. Natijada SMT sohasida o'z salohiyatiga ega milliy mutaxassislar avlodi shakllanmoqda.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda SMT tizimining shakllanishi va rivojlanishi yangi bosqichga ko'tarilmoqda. Bu jarayonda nafaqat texnik va tashkiliy yondashuvlar, balki sifat madaniyatini jamiyatda keng targ'ib qilish, menejment yondashuvlarini takomillashtirish va xalqaro tajribalarni chuqur o'rganish ham dolzarb ahamiyat kasb etadi. Yaqin istiqbolda ushbu tizim orqali O'zbekiston iqtisodiyotining raqobatbardoshligi, eksport salohiyati va innovatsion rivojlanish darajasi yanada oshishi kutilmoqda.

REFERENCES

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 19 noyabrdagi "Mahsulotlar, xizmatlar va menejment tizimlarini sertifikatlashtirish tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" PQ-4477-sonli Qarori.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi "Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-sonli Farmoni.
3. Vazirlar Mahkamasining 2023 yil 13 fevraldagi – "Xalqaro standartlashtirish tizimlarini joriy qilish bo'yicha 2023–2025 yillar uchun davlat dasturini tasdiqlash haqida"gi 61-sonli Qarori.
4. ISO 9001:2015. Quality management systems – Requirements. Geneva: International Organization for Standardization, 2015.
5. Khakimov D., Nosirova N. Analysis of the possibility of production processes based on modern methods //E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2023. – T. 376. – C. 02016.
6. Ro'ziyohunova X., Hakimov D. OZIQ-OVQAT KORXONALARIDA HACCP TIZIMI ASOSIDA XAVFLARNI TAHLIL QILISH //Modern Science and Research. – 2024. – T. 3. – №. 6.
7. Хакимов Д. В., Муминов Н. Ш., Сирожиддинов Ж. С. ОЗИҚ-ОВҚАТ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ КОРХОНАЛАРИГА MES ТИЗИМИНИ ЖОРИЙ ҚИЛИШ //Agro Inform. – 2022. – №. 3. – С. 60-70.
8. Dilmurod Khakimov, Nilufarkhan Nosirova Analysis of the possibility of production processes based on modern methods. E3S Web of Conf. 376 02016 (2023). DOI: 10.1051/e3sconf/202337602016
9. Khakimov D., Nosirova N. Analysis of the possibility of production processes based on modern methods //E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2023. – T. 376. – C. 02016.
10. Хакимов Д. В. У., Мамажонов А. А., Саттаров М. О. Управление внутренним аудитом в соответствии с международными стандартами //Universum: экономика и юриспруденция. – 2020. – №. 4 (69). – С. 4-12.